

Elissa Bjeletich, Caleb Shoemaker

**Modele pentru biserica de acasă
Cum să-ți clădești o familie ortodoxă**

Elissa Bjeletich, Caleb Shoemaker

**Modele pentru biserica de acasă
Cum să-ți clădești o familie ortodoxă**

Traducere din limba engleză de
Ioan-Lucian Radu și Stela-Anca Radu

Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Doxologia
Iași, 2020

Cuprins

Întreabă-l pe preotul tău	7
Introducere	9
1. De ce biserica cea mică?	20
2. Începutul	34
3. Slujbele bisericesti și viața de parohie	44
4. Crearea unui spațiu sacru	65
5. Găsirea ritmului de rugăciune	80
6. Stabilirea unei reguli de rugăciune	91
7. Postul în familie	102
8. Creșterea unor buni slujitori	127
9. Maturizarea	142
Activități pentru copii legate de sărbătorile de peste an	151

Întreabă-l pe preotul tău

Pe măsură ce parcurgi această carte, este posibil să ai întrebări. Te rugăm, întreabă-l pe preotul tău.

Pe măsură ce încerci să pui în aplicare ideile pe care le găsești aici, este posibil să ai dificultăți. Oricând ai vreun dubiu, te rugăm, întreabă-l pe preotul tău. Nici o carte nu poate înlocui grija pastorală activă a preotului. Nici o carte nu te cunoaște, nu se roagă pentru tine, nu te vede. Preotul tău face acestea.

Biserica te iubește. Și a fost rânduit un părinte duhovnicesc care are misiunea să te călăuzească și să te țină pe calea cea strâmtă. Ce dar minunat! Mergi și vorbește cu el. Întreabă-l pe preotul tău.

Nu spune că „cititul Bibliei este pentru călugări. Oare îmi voi transforma copilul într-un călugăr?”. Nu. Nu este necesar ca el să fie călugăr. Fă-l creștin! De ce îți este frică de ceva atât de bun? Toată lumea are nevoie să cunoască învățăturile Scripturii și acest lucru este valabil în special pentru copii. Chiar și la vârsta lor sunt expuși la tot felul de nebunii și exemple rele care vin prin intermediul surselor de distracție cotidiene. Copiii noștri au nevoie de remedii pentru toate aceste lucruri! Suntem atât de preocupați de școlarizarea copiilor noștri... Ce bine ar fi dacă am fi la fel de râvnitori ca să îi creștem în învățătura Domnului! Și apoi ne întrebăm de ce culegem fructe atât de amare după ce ne-am crescut copiii obraznici, imorali, necuviincioși și vulgari... Să nu se întâmple aceasta niciodată! Ci să luăm aminte, în schimb, la îndemnul Sfântului Pavel, de a-i crește în învățătura Domnului. Să le dăm un tipar pe care să îl urmeze; să îi învățăm încă din primii ani să studieze Biblia¹.

Sfântul Ioan Gură de Aur

¹ St. John Chrysostom, *On Marriage and Family Life*, trad. Catharine P. Roth & David Anderson (Crestwood, NY: St. Vladimir's Seminary (Press, 1986), p. 67.

Introducere

Această carte aduce nădejde celor angajați în lupta împotriva patimilor. Sunt sfaturi imperfecte scrise pentru oameni imperfecti, care se străduiesc să aibă un sens într-o lume întunecată și misterioasă, prin lentila credinței ortodoxe. Printre miile de voci care încearcă să îți spună ce să gândești și cum să te porți, printre nenumăratele resurse de înțelepciune monahală și comorile patristice, printre nenumăratele postări pe Pinterest și bloguri de *parenting*, această carte aduce o mică jertfă mamelor și taților care doresc ca familia lor să îmbrățișeze credința ortodoxă și vor să crească sfinți în viață.

Această carte este pentru părinți. Este pentru părinții tineri, dar și pentru cei veterani în lupta de a crește copii credincioși; pentru convertiții ortodocși recent luminați și pentru pruncii întru Ortodoxie care au redescoperit ei înșiși profunzimea și bogăția Bisericii Ortodoxe și doresc să își aducă familiile într-un mediu de sfințenie și evlavie. Vă oferim această carte cu inimă deschisă vouă, celor care doriți să aprofundați moștenirea bogată a învățăturilor Bisericii Ortodoxe adresate familiei, pe care marii noștri sfinți și bătrâni adesea au numit-o și „biserica cea mică”.

În această carte vom discuta despre cum putem să ne construim biserica de acasă, oferindu-vă experiențe personale, sfaturi și încurajări de la părinți ortodocși care merg împreună cu voi în această luptă pentru sfințenie. Cartea de față este structurată după cele trei pietre de temelie ale vieții creștine, așa cum sunt descrise în Scriptură și în tradiția noastră.

Aceste trei pietre de temelie pentru biserica de acasă sunt: rugăciunea, postul și milostenia. Deși vom analiza alte elemente importante în dezvoltarea vieții duhovnicești a familiei tale, aceste trei fapte esențiale vor forma temelia fiecărui element. Uite acest citat din Vechiul Testament, unde Arhanghelul Rafael oferă sfaturi despre cum să trăiești o viață dreaptă:

Faceți binele, și răul nu vă va ajunge! Mai mult prețuiește rugăciunea cu post și cu milostenie și cu dreptate decât bogăția cu nedreptate; mai bine să faci milostenie decât să aduni aur, căci milostenia izbăvește de la moarte și curăță orice păcat. Cei ce fac milostenie și dreptate vor trăi mult.

(Tobit 12, 7-10)

Într-adevăr, în predica de pe munte, Iisus afirmă că rugăciunea, postul și milostenia sunt foarte importante pentru ucenicii Împărăției lui Dumnezeu (vezi Matei 6).

De unde să începem?

Pentru cei convertiți la Ortodoxie sau pentru cei care au fost crescuți în duh ortodox și doresc să își revigoreze credința, începutul poate fi copleșitor. Existând diverse tradiții locale și etnice și atât de multe practici pioase legate de familia ortodoxă, este dificil să știi de unde să începi. Părinții ortodocși au nevoie de o hartă pentru a parcurge acest labirint. Care dintre aceste lucruri sunt cu adevărat necesare pentru o viață ortodoxă bună și care nu sunt?

Pentru multe familii, este suficient de dificil să își ridice din pat membrii familiei și să îi aducă la Sfânta Liturghie în fiecare săptămână, ca să nu mai vorbim de rugăciunea zilnică, citirea frecventă a Scripturii, post săptămânal, posturi de lungă durată, vecernii, privegheri, utrenii și zile de sărbătoare! Cum putem face tot ceea ce „trebuie să facem” atunci când este deja dificil să găsim timp pentru a face minimul necesar? Cum

putem crește sfinți atunci când bebelușul nostru nu vrea să țină scutecul pe el?

Niciodată nu este prea târziu. Nici carierele, nici gusturile muzicale, nici dieta sau programul de exerciții nu ne pot împiedica să aruncăm o privire peste orizont și să apăsăm butonul de resetare a vieții noastre. În orice timp al anului, în orice zi a săptămânii, putem decide direcția în care trebuie să ne îndreptăm și putem face acțiuni hotărâte pentru a ne redirecționa cursul. Binecuvântatul Părinte Serafim Rose afirmă aceasta atât de clar: „Revelația lui Dumnezeu este dată unui lucru numit inimă iubitoare”. Începe de aici – roagă-te și permite-i revelației lui Dumnezeu să ajungă la tine și să te încălzească în procesul de a-ți întoarce familia spre Dumnezeu.

Pentru multe familii tinere și pentru noii convertiți, presiunea de a face lucrurile cum trebuie depășește limitele normalului. În loc să facem mici ajustări și să începem să ne mișcăm încet spre o regulă de rugăciune constantă, spre post, participarea la slujbe și așa mai departe, încercăm să facem totul deodată, iar rezultatul este o indigestie duhovnicească. Din fericire, pe măsură ce citești această carte, vei afla că poți face schimbarea încet, în așa fel încât familia ta să nu plătească un preț prea scump, iar tu să nu ajungi epuizat.

Ingredientul cheie în construirea bisericii tale de acasă este să eviți să te compari cu altcineva. Credința fiecăruia este personală. Este între el și Dumnezeu – și sperăm – și duhovnicul lui. Nu există o mărime universală și, așa cum nu te poți aștepta să te îmbraci cu hainele făcute la comandă ale altcuiva și să îți vină ca o mănușă, nu ar trebui să te aștepți ca regula de rugăciune a altcuiva să ți se potrivească de minune. Sunt nenumărate resurse pe internet și în cărți despre cum să îți dezvolți o viață ortodoxă evlavioasă, dar nimic nu se

compară cu o convorbire personală cu preotul sau cu duhovnicul tău, care te poate ghida în acest proces.

Când am venit la Biserica Ortodoxă și am învățat despre credință, am început să mă simt descumbrată. De fiecare dată când familia noastră făcea vreun progres, auzeam vreo poveste sau vreun comentariu de la alți enoriași și îmi dădeam seama că pașii noștri mici erau infimi în comparație cu viața duhovnicească minunată pe care o aveau ei. Simțeam că ei cunosc sfinți și scriitori de care eu nu auzisem niciodată și mă îngrijoram că fiii lor se purtau mai bine și erau mai credincioși decât ai mei. Preotul meu înțelept m-a sfătuit să încetez să fac comparații, să fiu conștientă că toți alergăm în această cursă împreună, dar că trebuie să alergăm cu capetele plecate. Atunci când am încetat să mă mai îngrijorez în privința a ceea ce făceau ceilalți, am putut să mă concentrez și să îmi conduc familia mai bine. Cu timpul, am ajuns să înțeleg că fiecare familie are străduințele ei unice și că până și cei mai impresionanți prieteni ai mei aveau provocări pe care eu nu le puteam vedea.

Elissa

În orice aspect care ține de această carte, îți oferim același sfat: întreabă-l pe preotul tău! Este un adevărat pericol să te lași purtat de val atunci când încerci să realizezi lucruri mărețe de unul singur, fără călăuzire. Nu fă aceasta. Nu fă aceasta singur. Nu strica viața duhovnicească a familiei tale. Nu lăsa loc mândriei. Înainte să faci aceasta, întreabă-ți preotul.

Unul dintre cele mai dificile lucruri pe care a trebuit să îl fac ca părinte a fost să cer ajutor. Ne luptam cu o mulțime de lucruri în viața noastră personală și duhovnicească atunci când eram o familie tânără și, cel mai adesea, copiii erau cei care sufereau în urma luptei mamei și a tatălui de a ține în echilibru banii, locul de muncă, Biserica, familia și alte responsabilități. Îmi aduc aminte că ne simțeam foarte neajutorați și că ne doream ca cineva să vină și pur și simplu să ne salveze din toate aceste greutăți. Dar nimeni nu a venit vreodată. Nici un Superman nu a venit să ne salveze și să facă problemele noastre să dispară. Ceea ce s-a întâmplat ne-a smerit, dar, în același timp, ne-a întărit pe noi ca părinți: au venit oameni și ne-au arătat unde greșeam. Oamenii ne-au ajutat să vedem (spre întristarea noastră) că nu reușeam să ne iubim cum trebuie copiii și că nu le arătam iubirea lui Hristos. A fost nevoie de acești oameni „băgăcioși” în viața noastră, care să ne arate unde pierdeam contactul cu ceea ce era mai important pentru noi. În cele din urmă, am înghițit toată acea mândrie părintească și am făcut eforturi ca să primim consiliere și sfat de la preotul nostru, care ne-a arătat cum se menține un echilibru în familia noastră. Nu îți fie teamă să ceri ajutor. Nici nu știi ce ar putea realiza familia ta atunci când cauți sfat și călăuzire în timp ce mergi pe cale.

Caleb

Familia – biserica cea mică

Pregătirea templului, pregătirea flăcării lipsite de patimă trebuie să înceapă în interiorul nostru, recunoscând cine suntem cu adevărat: „Ce face biserica ta cea mică?” Un asemenea

salut, întâlnit în rândul creștinilor ortodocși, poate părea confuz celor din afara Bisericii. *Ekklesia*, trupul credincioșilor, formează Sfânta Biserică. Familia este „biserica cea mică”, o icoană a vieții întregii *Ekklesia* în Hristos. În mod similar, când pregătim o locuință pentru familia noastră, chemăm preotul să o binecuvinteze, deoarece ea va deveni locuință pentru biserica noastră cea mică.

Când intrăm într-un templu, vedem în fața noastră pereții cu icoane. Când intrăm într-o casă de creștini ortodocși, vedem „colțul frumos”, așa cum îl numesc rușii, sau colțul cu icoane. Chiar dacă nu este exact pe peretele opus intrării, el nu este ascuns, deoarece este centrul vieții de familie. Aici Îi aducem mulțumire lui Dumnezeu pentru că ne-a ajutat să trecem timpul nopții, Îi cerem lui Dumnezeu să ne călăuzească în timpul zilei, cerem binecuvântarea lui Dumnezeu atunci când începem activitățile în timpul zilei – fie că este vorba de servitul mesei, îndeplinirea unei sarcini sau plecarea în călătorie – și Îi mulțumim lui Dumnezeu după împlinirea lor. Aici ținem apa sfințită și anafura, pe care le consumăm la începutul fiecărei zile. Aici vedem imaginile sfinților ale căror nume le purtăm, care se roagă cu noi și pentru noi. Aici, păstrând aprinsă candela în fața icoanelor, comemorăm în fiecare zi lecția pe care preotul o exprimă atât de simplu și atât de elocvent: „Lumină lină a sfintei slave, a Tatălui ceresc...”²

„Iisus i-a răspuns: Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău.”

(Matei 22, 37)

Ce este o viață ortodoxă?

În cultura noastră modernă, ne împărțim viața. Considerăm că viața de la muncă și viața personală, timpul pentru

²Protodeacon Leonid Mickle, „Cultivating That Quiet Light”, *Orthodox America*, web. 15 July, 2015.

familie și timpul pentru mine sunt distincte unele de altele. Unii dintre noi își dedică timpul de duminică dimineață pentru a merge la slujbă. Unii dintre noi pot să găsească puțin timp sâmbătă seara pentru a merge la vecernie sau pot încerca să țină Postul Mare. Credem că, dacă fiecare dintre aceste aspecte separate ale vieții noastre este sănătos și împlinitor, la final vom conștientiza că am trăit o viață bună.

Însă Iisus ne cheamă în mod clar să Îl iubim din tot sufletul, din toată inima și cu tot cugetul. Nu există nici o împărțire în această chemare, ci o adevărată unitate. Fiecare aspect din noi înșine și din viața noastră ar trebui să fie unit în iubirea noastră pentru Dumnezeu. În loc să ne vedem ca niște fragmente ale diferitelor identități, Hristos ne cheamă la o înțelegere unificată despre noi înșine și viața noastră. Iubirea pentru Dumnezeu trebuie să devină temelia a toate, iar toate aspectele vieții noastre – locul de muncă, familia, timpul de relaxare, masa și distracția – să fie unite și să facă parte din întreg. Trebuie să ne construim viața și să ne creștem familia pe temelia credinței noastre.

Ortodoxia ne oferă un mijloc de a aduce fiecare element din cotidian în relația noastră cu Dumnezeu. Ne botezăm copiii și ne binecuvântăm casele. Ne sfințim dieta cu postul și ne hrănim mintea cu Scriptura și învățăturile Părinților. În Biserică găsim mijloacele de a încorpora fiecare aspect din noi înșine într-o singură viață bună. Cuvântul „deplinătate” indică în mod literal o unitate sănătoasă pentru noi. Copiii au numai beneficii atunci când se împărtășesc de deplinătatea unei vieți de familie dedicate iubirii lui Dumnezeu.

Ceea ce îi mântuiește și îi face pe copii buni este viața părinților în casă. Părinții au nevoie să se dedice ei înșiși iubirii lui Dumnezeu. Trebuie să devină sfinți în relația lor cu propriii copii prin blândețe, răbdare și iubirea lor. Trebuie